

XVI თავი

პლაგიატზე რეაგირების მექანიზმები

ბსუ-ს აკადემიური საბჭოს 2015 წლის 8 ოქტომბრის N111 დადგენილებით დამტკიცებული „ბსუ-ს სასწავლო პროცესის მარეგულირებელი წესის“ (დანართი 2) მე-2 მუხლის (ტერმინთა განმარტება) „პ“ ქვეპუნქტის თანახმად, პლაგიატი განმარტებულია, როგორც აკადემიური არაკეთილსინდისიერება, რომლის ფორმები განისაზღვრება უნივერსიტეტის ეთიკის კოდექსით და ბსუ-ს აკადემიური საბჭოს 2019 წლის 8 ივლისის N01-01/71 დადგენილებით დამტკიცებული „ბსუ-ში აკადემიური კეთილსინდისიერების დაცვის წესით“ (სტუდენტის გზამკვლევის დანართი 27).

„ბსუ-ს ეთიკის კოდექსის დამტკიცების თაობაზე“ ბსუ-ს წარმომადგენლობითი საბჭოს 2017 წლის 27 ივლისის N02 გადაწყვეტილებით (დანართი 7) ბსუ-ს სასწავლო პროცესის განმახორციელებელი პერსონალის ერთ-ერთი ვალდებულებაა გამოავლინოს აკადემიური არაკეთილსინდისიერების (სიყალბის/პლაგიატის) შემთხვევა (არსებობის შემთხვევაში), კომპეტენციის ფარგლებში გამოიკვლიოს გამოწვევი მიზეზი და მიიღოს შესაბამისი ზომები მსგავსი ქმედების აღსაკვეთად.

ბსუ-ს აკადემიური კეთილსინდისიერების დაცვის პოლიტიკა, მექანიზმები, დარღვევის სახეები, მასზე რეაგირების პროცედურა და სანქციები განისაზღვრება ბსუ-ს აკადემიური საბჭოს 2019 წლის 8 ივლისის N01-01/71 დადგენილებით დამტკიცებული „ბსუ-ში აკადემიური კეთილსინდისიერების დაცვის წესით“ შემდეგში „წესი“ (დანართი 27).

აკადემიური არაკეთილსინდისიერების ფაქტების გამოვლენა ბსუ-ში შესაძლებელია როგორც მატერიალური სახით წარმოდგენილი მასალის დამუშავებით, ასევე ელექტრონულად, ანტიპლაგის პროგრამის მეშვეობით.

ანტიპლაგის პროგრამა არის აკადემიური არაკეთილსინდისიერების/პლაგიატის გამოვლენის (დეტექტირების) ელექტრონული სისტემა, რომელიც ინტეგრირებულია ელექტრონული სწავლების Moodle-ის პლატფორმაზე.

ბსუ-ს საუნივერსიტეტო საქმიანობაში (სასწავლო ან/და სამეცნიერო-კვლევით პროცესში) აკადემიური კეთილსინდისიერების დარღვევად განიხილება (შემდეგში „პლაგიატის სახეები“):

ა) **პირდაპირი პლაგიატი** - სხვისი ინტელექტუალური შრომის შედეგის ტექსტის, იდეის, კონცეფციის, ვიზუალური ან აუდიო მასალის, ნებისმიერი სახის მონაცემების გამოყენება და გავრცელება ავტორის მითითების გარეშე;

ბ) **პერიფრაზირებული პლაგიატი** - სხვისი აზრის საკუთარი სიტყვებით გადმოცემა, ავტორის სიტყვების უმნიშვნელოდ ან მნიშვნელოვანწილად ცვლილება ავტორის მითითების გარეშე (პერიფრაზისას ზუსტად უნდა ჩანდეს, ვის იდეას ეხმარება ავტორი და როდის);

გ) **მოზაიკური პლაგიატი** - სხვადასხვა წყაროდან აღებული მოსაზრებების იმგვარი გაერთიანება, როდესაც ცალკეული ავტორი მითითებული არ არის;

დ) **პლაგიატი დაუდევრობით** - არასწორი ციტირება დაუდევრობით; ავტორების ან წყაროების მითითებისას გარკვეული სახის ინფორმაციის გამორჩენა ან არევა;

ე) **სავტორო უფლებების დარღვევა** - სხვისი ნაშუქერის გამოყენება სავტორო უფლებების მოპოვების გარეშე;

ვ) **თვითპლაგიატი** - საკუთარი ნაშრომის სრულად ან ნაწილობრივ არაერთხელ წარდგენა/გამოქვეყნება ციტირების ან შესაბამისი მითითების გარეშე (მაგალითად: სხვადასხვა პუბლიკაციებში ერთი და იგივე თავების გამოვლენა შესაბამისი მითითების გარეშე; სტუდენტების მიერ ერთი და იგივე ნაშრომის წარდგენა სხვადასხვა მიზნებისთვის (სხვადასხვა კურსის, სხვადასხვა პროგრამის, პროექტის, კონკურსის ფარგლებში);

ზ) **ფაბრიკაცია/ფალსიფიკაცია** - ნაშრომში მონაცემების ცვლილება, მონაცემებით მანიპულირება, მიღებული შედეგების შერჩევითად გამოყენება, წყაროების, შედეგების ან მეთოდოლოგიის, გრაფიკებისა და გამოსახულებების ჩათვლით, შესაბამისი აღნიშვნის გარეშე, რაც იწვევს შედეგებისა და დასკვნების არასწორ ინტერპრეტაციას;

თ) **გამოუქვეყნებელი მასალის** (ნაშრომი, სალექციო კურსი და სხვა) გამოყენება ავტორის/წყაროს მითითების გარეშე;

ი) სამეცნიერო შედეგების განადგურება - საკუთარი ან სხვის მიერ მიღებული მონაცემების ან ჩანაწერების განადგურება დამფინანსებლის ხელშეკრულების, უნივერსიტეტის სამართლებრივი აქტების, შიგა რეგულაციების და პროფესიული ან დისციპლინური სტანდარტების დარღვევის გამოვლინების თავიდან ასაცილებლად.

აკადემიური არაკეთილსინდისიერების ფაქტები - პლაგიატის სახეები, მათი სიმძიმის თვალსაზრისით, შესაძლებელია შეფასდეს დარღვევის შემდეგ კატეგორიებად:

- ა) ნაკლებად მძიმე (მსუბუქი) დარღვევა;
 - ბ) საშუალო სიმძიმის დარღვევა;
 - გ) მძიმე (უხეში) დარღვევა.
1. ნაკლებად მძიმე (მსუბუქი) დარღვევად განიხილება „წესის“ მიხედვით განმარტებული:
 - ა) პლაგიატი დაუდევრობით;
 - ბ) პერიფრაზირებული პლაგიატი (უმნიშვნელოდ);
 - გ) თვითპლაგიატი (ნაწილობრივ).
 2. საშუალო სიმძიმის დარღვევად განიხილება „წესის“ მიხედვით განმარტებული:
 - ა) პერიფრაზირებული პლაგიატი (მნიშვნელოვანწილად);
 - ბ) თვითპლაგიატი (სრულად);
 - გ) გამოუქვეყნებელი მასალის გამოყენება;
 - დ) „ნაკლებად მძიმე დარღვევის“ გამოსწორების თაობაზე ბსუ-ს უფლებამოსილი პირის მიერ მითითების, დამრღვევი პირის მიერ დადგენილ ვადაში შეუსრულებლობა;
 - ე) „ნაკლებად მძიმე დარღვევის“ გამეორება, დარღვევის ჩადენიდან 1 წლის ფარგლებში.
 3. მძიმე (უხეში) დარღვევად განიხილება „წესის“ მიხედვით განმარტებული:
 - ა) პირდაპირი პლაგიატი;
 - ბ) ფაბრიკაცია/ფალსიფიკაცია;
 - გ) მოზაიკური პლაგიატი;
 - დ) სამეცნიერო შედეგების განადგურება;
 - ე) საავტორო უფლებების დარღვევა;
 - ვ) „საშუალო სიმძიმის დარღვევის“ ჩადენიდან 2 წლის ფარგლებში ნაკლებად მძიმე სიმძიმის დარღვევის ან 1 წლის ფარგლებში საშუალო სიმძიმის დარღვევის განმეორებით ჩადენა.

დარღვევის კატეგორიის განსაზღვრის შემთხვევაში სტუდენტის მიმართ უნდა გატარდეს შემდეგი ღონისძიებები (სანქციები):

- ნაკლებად მძიმე (მსუბუქი) დარღვევის შემთხვევაში:
 - ა) უფლებამოსილი პირის (საგნის ლექტორი, პროგრამის ხელმძღვანელი, სამეცნიერო ხელმძღვანელი ან სხვა) მიერ დამრღვევს განემარტება დარღვევის არსი და მიეთითება დარღვევის გამოსწორების შესახებ (ამავდროულად უნდა განესაზღვროს ვადა გამოსწორებისათვის);
 - ბ) ნაშრომი არ შეფასდება მანამ, სანამ არ შესრულდება უფლებამოსილი პირის მითითება ხარვეზის გამოსწორების შესახებ, ხოლო თუკი განსაზღვრული ვადა გავიდა და სტუდენტმა არ წარმოადგინა რედაქტირებული, უხარვეზო ნაშრომი, სტუდენტი შეფასდება „0“ ქულით (არ შეფასდება ნაშრომი/არ დაიწერება დასკვნა) და შემფასებლის მიერ ეცნობება შესაბამისი ფაკულტეტის ადმინისტრაციას;
- საშუალო სიმძიმის დარღვევის შემთხვევაში - უფლებამოსილი პირის (საგნის ლექტორი/პროგრამის ხელმძღვანელი ან სხვა) მიერ დამრღვევი შეფასდება „0“ ქულით (არ შეფასდება ნაშრომი/არ დაიწერება დასკვნა), განემარტება დარღვევის არსი და ამავდროულად ეცნობება ფაკულტეტის დეკანს, რომელიც გამოსცემს ბრძანებას დისციპლინური საქმისწარმოების დაწყებისა და ეთიკის კომისიის შექმნის თაობაზე. კომისიის დასკვნის საფუძველზე სტუდენტს შესაძლებელია შეეფარდოს დისციპლინური სახდელი - შენიშვნა ან გაფრთხილება.
- მძიმე (უხეში) დარღვევის შემთხვევაში - უფლებამოსილი პირის (საგნის ლექტორი/პროგრამის ხელმძღვანელი ან სხვა) მიერ დამრღვევი შეფასდება „0“ ქულით (არ შეფასდება ნაშრომი/არ დაიწერება დასკვნა), განემარტება დარღვევის არსი და ამავდროულად

ეცნობება ფაკულტეტის დეკანს, რომელიც გამოსცემს ბრძანებას დისციპლინური საქმისწარმოების დაწყებისა და ეთიკის კომისიის შექმნის თაობაზე. კომისიის დასკვნის საფუძველზე სტუდენტს შესაძლებელია შეეფარდოს დისციპლინური სახდელი - გაფრთხილება, ფაკულტეტის დეკანის ბრძანებით, ხოლო სტუდენტის სტატუსის შეწყვეტა - მხოლოდ ბსუ-ს რექტორის ბრძანებით.

ფაკულტეტის შესაბამის დარგობრივ დეპარტამენტში საბაკალავრო/სამაგისტრო ნაშრომის წინასწარ განხილვაზე (აპრობაციაზე) დაშვების მიზნით, სტუდენტი ვალდებულია შესაბამის სემესტრში, Moodle-ის პლატფორმაზე ატვირთოს ნაშრომი, რომელიც შემოწმდება როგორც ანტიპლაგიატის პროგრამით;

საბაკალავრო/სამაგისტრო ნაშრომში საშუალო სიმძიმის პლაგიატის გამოვლენის შემთხვევაში, ხელმძღვანელი იღებს გადაწყვეტილებას სტუდენტისათვის ნაშრომის კორექტირების მიზნით დაბრუნების, აპრობაციაზე დაშვების ან დაუშვებლობის შესახებ, რასაც ასახავს დასკვნაში და წარუდგენს შესაბამის დარგობრივ დეპარტამენტს. სტუდენტი ვალდებულია გადამუშავებული საბაკალავრო ნაშრომი (ასეთი უფლებამოსილების მინიჭების შემთხვევაში) განმეორებით ატვირთოს Moodle-ის პლატფორმაზე. პირველადი წარდგენის შემთხვევაში ნაშრომში უხეში პლაგიატის ან განმეორებით წარდგენის შემთხვევაში საშუალო სიმძიმის პლაგიატის აღმოჩენის ან ხელმძღვანელის მიერ სტუდენტის აპრობაციაზე დაუშვებლობის შემთხვევაში, ნაშრომი ფასდება „0“ ქულით (F – ჩაიჭრა).

სადოქტორო ნაშრომში პლაგიატის გამოვლენის შემთხვევაში, აკადემიური კეთილსინდისიერების დარღვევის კატეგორიებიდან გამომდინარე, ხელმძღვანელი იღებს გადაწყვეტილებას დოქტორანტისთვის ნაშრომის კორექტირების მიზნით დაბრუნების, აპრობაციაზე დაშვების ან არდაშვების შესახებ, რასაც ასახავს დასკვნაში და წარუდგენს შესაბამის დარგობრივ დეპარტამენტს.

ბსუ-ს სტუდენტის მიერ აკადემიური კეთილსინდისიერების სავარაუდო დარღვევის შესახებ განცხადება ან სამსახურებრივი ბარათი წარედგინება ბსუ-ს შესაბამისი ფაკულტეტის დეკანს.

აკადემიური ეთიკის დარღვევის შემთხვევაში რექტორის/დეკანის ბრძანებით იქმნება აკადემიური ეთიკის დარღვევის დამდგენი კომისია (შემდგენი „ეთიკის კომისია“), არანაკლებ 3 წევრის შემადგენლობით, რომელიც საქმიანობას წარმართავს ბსუ-ს ეთიკის კოდექსით, შინაგანაწესითა და აკადემიური კეთილსინდისიერების დაცვის წესით გათვალისწინებული პროცედურების შესაბამისად.

კომისიის დასკვნის წარდგენიდან არაუგვიანეს 10 სამუშაო დღის ვადაში, უფლებამოსილი პირი (რექტორი ან ფაკულტეტის დეკანი, იმის მიხედვით, თუ ვინ არის დამრღვევი ან რა სიმძიმის დარღვევაა) იღებს საბოლოო გადაწყვეტილებას აკადემიური ეთიკის დარღვევის გამო დამრღვევისათვის დისციპლინური სახდელის შეფარდების თაობაზე ან აკადემიური ეთიკის დარღვევის არარსებობის გამო დისციპლინური საქმისწარმოების შეწყვეტის შესახებ.

აკადემიური ეთიკის დარღვევის გამო დამრღვევისათვის დისციპლინური სახდელის შეფარდების თაობაზე ბრძანების გამოცემის შემთხვევაში უფლებამოსილი პირი წარდგინებით მიმართავს შესაბამისი ფაკულტეტის საბჭოს/სადისერტაციო საბჭოს, სტუდენტისათვის აკადემიური ხარისხის მინიჭების შესახებ გადაწყვეტილების გადახედვის მოთხოვნით (თუკი უკვე მინიჭებულია) ან აკადემიური ხარისხის მინიჭების გადაწყვეტილების მიღების დროს საბჭოს მიერ გასათვალისწინებლად (თუკი ჯერ მიღებული არ არის).

ბსუ-ს აკადემიური საბჭოს 2017 წლის 5 აპრილის №19 დადგენილებით დამტკიცებული „ბსუ-ს დოქტორანტურის დებულების“ მე-17 მუხლის „ზ“ ქვეპუნქტის თანახმად, დოქტორანტის მხრიდან პლაგიატის შემთხვევაში, ეთიკის კოდექსისა და შინაგანაწესით გათვალისწინებული პროცედურების განხორციელების შედეგად შესაბამისი სადისერტაციო საბჭოს გადაწყვეტილებით გაბათილდება დოქტორანტისათვის დოქტორის ხარისხის მინიჭების გადაწყვეტილება.